

Friluftslivets fellesorganisasjon

Adresse: Nedre Slottsgate 25, 0157 OSLO
Telefon: 23 31 09 80, Telefaks: 23 31 09 89, E-post: post@frifo.no, Nettsted: www.frifo.no
Org. nr.: 971 262 834, Bankgiro: 7154.05.51671

Landbruksdepartementet
Postboks 8007 Dep
0030 Oslo

Oslo, 30.7.2010

NY STORTINGSMELDING OM LANDBRUKS- OG MATPOLITIKK

Vi viser til det pågående arbeidet med melding til Stortinget om landbruks- og matpolitikken, og møte hos statsråden 1. juni 2010, og sender herved våre innspill til meldingen.

Friluftslivets fellesorganisasjon (FRIFO) representerer de 14 største friluftslivsorganisasjonene i Norge med til sammen nesten 600 000 medlemskap. En av hovedoppgavene for FRIFO er å ivareta allemannsretten og det enkle og naturvennlige friluftslivets vilkår i Norge, herunder naturgrunnlaget for å drive friluftsliv.

Landbruket og friluftslivet er avhengige av hverandre

Utviklingen på flere samfunnsområder, både nasjonalt og internasjonalt, gir behov for en gjennomgang av landbruks- og matpolitikken. Utviklingen fører til et stadig sterkere press på naturen. Mulighetene for å drive friluftsliv svekkes kontinuerlig ved at attraktive naturområder reduseres i størrelse og kvalitet, i tillegg til at gjenværende områder gjøres vanskeligere tilgjengelig. FRIFO mener derfor det nå er svært viktig at vi tar vare på de naturverdiene som fortsatt finnes, først og fremst for å ivareta menneskenes livsgrunnlag, men også friluftslivet som er en del av både norsk kulturarv og det helseforebyggende arbeidet i Norge.

Bevaring av natur, landskap og biologisk mangfold er en forutsetning for friluftslivet og naturopplevelsen. Landbruket skaper gjennom aktiv produksjon miljøkvaliteter som er verdifulle for friluftslivet, blant annet muligheter for ferdsel og rekreasjon, landskapsestetiske opplevelser og kulturhistoriske verdier og opplevelser gjennom det biologiske mangfoldet landbruket legger til rette for (gjennom bl.a. tradisjonelt kulturlandskap). Disse kvalitetene står i fare for å forsvinne på grunn av store omlegginger i landbruket. Betydningen av et levende landbruk og distriktenes utvikling blir særlig synlig når den svenske og norske virkeligheten sammenliknes og FRIFO er derfor opptatt av at norske bygder holdes levende, med et bærekraftig, variert og aktivt landbruk over hele landet.

Mangfoldet av ressurser på landbruksområdet gir gode muligheter for å se koblinger mot andre sektorer og områder knyttet til utvikling av næringsliv og lokalsamfunn. Friluftslivet er i denne sammenheng viktig. Som synliggjort under er det i dag et godt samarbeid mellom friluftslivsorganisasjonene og Landbruks- og matdepartementet, primærnæringen og lokalsamfunn.

Stadig flere aktører benytter seg av de mulighetene friluftslivet medfører i forhold til næringsutvikling gjennom bruk av utmarka. Friluftslivet genererer på denne måten attraktive arbeidsplasser i landbrukssektoren. Det er i denne sammenheng viktig å samarbeide med friluftslivsorganisasjonene for å motvirke den fallende tendensen i tradisjonell bruk av utmarka, da en bred deltagelse i disse aktivitetene er en forutsetning for den økte satsing på utmarksbasert næringsutvikling og en videreføring av våre friluftslivstradisjoner.

Tradisjonelt har blant annet fiske i elver og innland vært viktig for næringsutviklingen lokalt, men blant annet på grunn av historisk lave laksebestander og bortfall av innlandsfiskeavgiften har aktiviteten på disse områdene falt dramatisk. Det er behov for en betydelig økning i innsatsen på disse og tilsvarende områder, som fører til at man klarer å bedrive næringsutvikling samtidig som man ivaretar allmennhetens interesser og rettigheter.

For å styrke inntektsgrunnlaget for landbruket ønsker regjeringen at landbruksnæringen skal sikres muligheter til økt næringsmessig utnyttelse av utmarka, blant annet gjennom større fokus på betydningen av frivillig organisering av grunneiere med hensyn til utnytting av utmarksressursene. Det er helt avgjørende at friluftslivsorganisasjonene inkluderes i dette arbeidet for å trygge flerbruken av utmarksarealene, og for sikre allmennhetens interesser og rettigheter etter bl.a. friluftsløven.

Eksempler på prosjekter/tiltak der friluftslivsorganisasjonene enten samarbeider eller har potensial for samarbeid med landbruket

- Naturbasert reiseliv

-Lokal mat: Den norske turistforeningen (DNT) sitt lokalmatprosjekt bidrar til bruk av lokalt produsert mat på DNTs betjente hytter. Prosjektet ble igangsatt i samarbeid med LMD, og støttes av Innovasjon Norge. HANEN og DNT arrangerer annet hvert år konferansen Mat og Reiseliv.

-Bygdeturisme: Prosjektet "Fra dal til fjell" er et samarbeid mellom Norges Bondelag, Kulturgardar i Gudbrandsdalen og DNT. Prosjektet har utviklet attraktive turkonsepter ved å koble DNT sitt tilbud i fjellet med gardsturisme, lokal kultur og tradisjoner. Målet er at prosjektet skal videreutvikles til et nasjonalt reiselivstilbud.

- Skole og oppvekst

-Alle våre medlemsorganisasjoner bidrar med aktivitetstilbud og videreføring av ferdigheter og tradisjoner lokalt.

-Norges Jeger- og Fiskerforbund (NJFF) har siden 1997 utviklet undervisnings- og aktivitetssopplegg rettet mot skoleverket. Over halvparten av NJFFs fylkeslag har i dag egne ansatte som jobber kun med skoleverket, og etterspørselen er stor. NJFF har i tillegg flere kontinuerlige landsomfattende prosjekter som bidrar til å styrke rekrutteringen av barn og ungdom til friluftsliv, som "Fiskeklubben" og "Lokale jakt- og fiskeskoler".

-4H har 28 4H-gårder og tre 4H-setre med til sammen 200.000 besøkende årlig. Gårdene er i stor grad turmål i nærområdene for lokalbefolkningen. 4H arrangerer også 4H Matskole, som har friluftslivsaktiviteter og gårdsbesøk som en del av tilbudet.

-DNTs Barnas Turlag har arrangert mange turer med gårdsbesøk. DNT er også involvert i prosjekter som "Skolecamp" og "Den naturlige skolesekken". Dette er undervisnings- og arbeidsmåter som innebærer at elever og lærere oppsøker miljøer utenfor skolen som læringsarena.

-I skole og oppvekstsammenheng ligger det et stort potensial i å øke samarbeidet med landbruket, blant annet gjennom Norges Bondelags prosjekt "Den grønne skolen".

- Folkehelse

-Friluftslivsorganisasjonene arbeider for å få inaktive i aktivitet. Blant annet har DNT utviklet "Turresepten" som er et tilbud til mennesker som er blitt tildelt Grønn resept.

-4H har prosjektet Aktiv i friluft, som i 2009 fikk 11 000 personer ut på tur gjennom lokale arrangementer i 4H-klubbene.

-I folkehelsesammenheng finnes det samarbeidsmuligheter gjennom prosjekter som "Inn på tunet" som en mulig inngang til økt aktivitet.

Verktøy for samhandling mellom forvaltere og brukere til friluftslivsopplevelser

- Nettportaler som Ut.no, inatur.no og GodTur.no vil bli viktige planleggingsverktøy og inspirasjonsbank for turer og opplevelser i norsk natur. Nettportalene åpner for å synliggjøre små aktører i distriktsnorge som private hytter, bygdeturisme, utleieaktører osv.
- 4H bygger naturmøteplasser som skal være turmål i nærmiljøet i hele landet. Disse vil etter hvert som de ferdigstilles bli presentert på Statskogs nettportal GodTur.no.
- Friluftslivsorganisasjonene bidrar til at folk kan ferdes i utmark på en trygg måte, gjennom bl.a. sikkerhet og merking og utdanning og sertifisering av turledere og instruktører.
- DNT digitaliserer nå sitt hytte, sti- og rutenett, noe som vil gjøre kartverkets database langt mer korrekt enn i dag. Koblingen opp mot eiendomsregisteret vil medføre at kontakten med grunneiere vil bli enklere og mer ryddig.

Landbrukets sektoransvar

Regjeringens mål med den nye stortingsmeldingen er å utvikle en framtidsrettet landbruks- og matpolitikk, som gir landbruksnæringen en viktig rolle i framtidig verdiskaping i hele landet, og på den måten forsterker grunnlaget for vekst og utvikling innen biproduksjon og foredling. Dette medfører mange vanskelige problemstillinger. Det skal produseres mer mat i Norge i framtida. Hvordan og hvor skal det gjøres? Hva skal produseres på jordbruksarealene? Hvordan øke matproduksjonen og samtidig redusere klima- og miljøbelastningene fra jordbruket? Hvordan fremme økt utnyttelse og verdiskaping i skogbruket, samtidig som miljøverdiene blir ivaretatt og videreutviklet? Landbrukets samfunnsansvar er stort. Utviklingen må foregå på en langsiktig økologisk bærekraftig måte. Landbruket forvalter store deler av landets natur- og arealressurser på vegne av dagens og kommende generasjoner.

For friluftslivet er det slik FRIFO ser det viktig at vi får en landbrukspolitikk som:

fremmer allemannsretten og samarbeid med friluftslivsorganisasjonene

- Økt samarbeid mellom friluftslivsorganisasjonene og de ulike tilbyderne i landbruksnæringen vil være avgjørende for å videreutvikle koblingen mellom friluftsliv og lokalsamfunn og vil bidra til økt lokal verdiskaping.
- Landbruket må involvere friluftslivsorganisasjonene i utviklingen av en framtidsrettet landbrukspolitikk. Friluftslivsorganisasjonene innehar stort engasjement og høyt kunnskapsnivå på sentralt, regionalt og lokalt nivå i forhold til tradisjonell bruk av utmarksressursene, og naturverdier og friluftstradisjoner i ulike områder.
- Landbruket må involvere friluftslivsorganisasjonene i arbeidet med å styrke inntektsgrunnlaget for landbruket gjennom økt næringsmessig utnyttelse av utmarka, for å trygge flerbruken av utmarksarealene, og for sikre allmennhetens interesser og rettigheter etter bl.a. friluftsloven.
- Landbruket må vise økt bevissthet i planleggingen av landbruksarealer vedrørende allmennhetens tilgang til naturopplevelser i nærmiljøet f.eks. ved at tilrettelegging for tilgang til utmark blir bedre ivaretatt. Dette vil redusere konfliktnivået mellom grunneiere og allmennheten og gi klima- og folkehelsegevinst.

sikrer det biologiske mangfoldet og bevarer opplevelseskvalitetene i landskapet

- FRIFO godtar ikke at klimaargumentasjon brukes for å ødelegge norsk natur. Med dagens og fremtidens usikre situasjon i forhold til klimaendringer er det viktigere enn noen gang å sikre og forbedre den økologiske tilstanden i naturen, og mangfoldet og utbredelsen av arter som naturlig finnes i norsk natur. Følgelig må meldingen synliggjøre landbrukets ansvar for

å ivareta naturgrunnlaget som er en forutsetning for all bruk av utmark, og øke innsatsen for utmarksressurser som har vært viktig for tradisjonell bruk og lokal næringsutvikling. Landbruket vil på denne måten bidra til å sikre rekruttering og ivareta tradisjonelt utmarksbruk som igjen er en forutsetning for økt satsing på utmarksbasert næringsutvikling og en videreføring av våre natur- og friluftslivstradisjoner og verdier.

- Som en følge av den betydelige andelen av arter på den norske rødlista som er truet på grunn av det moderne skogbruket må det stimuleres til tiltak som har positive effekter for natur og friluftsliv, som lukket hogst/varierte hogstformer (spesielt i tilknytning til byer og tettsteder) og drift av kulturlandskap, og hemme tiltak som har negative effekter for natur og friluftsliv som veibygging, drift i vanskelig terreng og treslagsskifte.
- Landbruket må planlegge utviklingen av landbruksarealer ut i fra mål om ikke å redusere villmarkspregede områder.
- Landbruket må tilrettelegge for omlegging til et mindre ressurskrevende kosthold og økning i økologisk produksjon.

Vennlig hilsen
Friluftslivets fellesorganisasjon

Lasse Heimdal
Generalsekretær

Anette Braathen
Fagkonsulent